

“**BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL TRANSFORMATSIYANING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI**”

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman
materiallari to'plami

II-qism

IQTISODIY
BARQARORLIK

YASHIL
IQTISODIYOT

INNOVATSIYA VA
TEXNOLOGIYALAR

IJTIMOIIY
FAROVONLIK

XALQARO
HAMKORLIK

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN
VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“REAL IQTISODIYOT” KAFEDRASI

**“BARQAROR RIVOJLANISH VA
YASHIL TRANSFORMATSIYANING
ZAMONAVIY MEXANIZMLARI”**

**xalqaro ilmiy-amaliy anjuman
MATERIALLARI TO‘PLAMI**

2026-yil 25-may

II bo‘lim

“TURON NASHR” nashriyoti

SAMARQAND – 2026

UO‘K: 332.1:502.131.1(06)

KBK: 65.04+20.18

A 80

Artikov, Z.S.

“Barqaror rivojlanish va yashil transformatsiyaning zamonaviy mexanizmlari” Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari to‘plami (I-II qism) [Matn] / Z.S. Artikov ; muharrir O.M. Pardayev va boshq.- Toshkent: TURON NASHR (Mirzo Abdullo nur savdo), 2026.-476 b.

TO‘PLOVCHI VA NASHRGA TAYYORLOVCHI:

Z.S.Artikov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, professor.

NASHR UCHUN MAS‘ULLAR:

O.M.Pardayev – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

G.M.Shadiyeva – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

T.S.Sharipov – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;

Sh.A.Sultonov – iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor;

R.J.Qurbonova – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;

Z.I.Abdullayeva – iqtisod fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;

D.S.Musinov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;

B.O.Do‘stmatov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;

Z.I.Sattarova – dotsent v.b;

Z.K.Raximov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent;

M.E.Erdonov – iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent v.b.;

SAHIFALOVCHILAR:

M.E.Erdonov – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrası PhD, dotsent v.b.

S.B.Iskandarov – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrası assistenti;

Sh.N.Mirzayeva – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrası assistenti;

A.I.Asrorov – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrası assistenti;

V.A.Fozilov – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrası assistenti;

Sh.SH.Mirzaxadjayeva – SamISI “Real iqtisodiyot” kafedrası assistenti.

Тезисы редактируются авторами. Авторы несут ответственность за представленные в них цифры, факты, выводы и рекомендации. Некоторые их мнения могут не соответствовать взглядам организационной группы.

The materials of the scientific-practical conference highlight theoretical and methodological approaches to the formation of modern mechanisms for sustainable development and green transformation, as well as problems and solutions related to the introduction of green technologies in ensuring the ecological sustainability of economic sectors. They also address issues of rational resource use, improving energy efficiency, and applying low-carbon development principles in the socio-economic development of regions. The materials further present theoretical views and practical recommendations on accelerating the transition to a green economy, ensuring environmental security, improving innovation and investment mechanisms, and defining green transformation priorities within national and regional development strategies.

This collection contains articles and theses by professors, doctoral students, independent researchers, masters and talented students on modern technologies for implementing structural changes in the services sector.

The materials in the collection can be used by bachelors, masters, doctoral students, independent researchers, government officials and specialists in this field studying in the field of economics.

Abstracts are edited by the authors. The authors are responsible for the figures, facts, conclusions and recommendations presented therein. Some of their views may not reflect those of the organizational group.

UO‘K: 332.1:502.131.1(06)

KBK: 65.04+20.18

ISBN 978-9910-5219-5-9

© Artikov, Z.S., 2026-y.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026-y.

© “TURON NASHR” nashriyoti, 2026-y.

INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISHDA TA'LIM VA IJTIMOIIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI

Shanazarov Farrux

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

mustaqil izlanuvchi

ORCID: 0009-0003-4377-2086

f.shanazarovv@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy xizmatlar tizimining inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirishdagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Ayniqsa, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat, sport va ijtimoiy himoya xizmatlarining aholining bilim darajasi, mehnat qobiliyati, ijtimoiy faolligi hamda innovatsion salohiyatiga ta'siri ochib berilgan. Tadqiqot jarayonida ta'lim xizmatlari inson kapitalini shakllantirishdagi vazifalariga ko'ra tasniflanib, ularning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy samarasi asoslab berilgan. Shuningdek, O'zbekistonda ijtimoiy xizmatlarni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar inson kapitalini iqtisodiy o'sishning strategik omili sifatida qaror topayotganini ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslanadi. Maqolada olingan xulosalar ijtimoiy xizmatlar sohasida davlat siyosatini takomillashtirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy xizmatlar, inson kapitali, ta'lim xizmatlari, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, barqaror iqtisodiy rivojlanish, innovatsion iqtisodiyot.

Аннотация: В статье проведён научно-теоретический анализ роли системы социальных услуг в формировании и развитии человеческого капитала. Особое внимание уделено влиянию образовательных, медицинских, культурных, спортивных и социальных защитных услуг на уровень знаний населения, трудоспособность, социальную активность и инновационный потенциал. В ходе исследования классифицированы образовательные услуги в зависимости от их функций в формировании человеческого капитала, а также обоснована их долгосрочная социально-экономическая эффективность. Кроме того, научно аргументировано, что реализуемые в Узбекистане реформы в сфере социальных услуг способствуют утверждению человеческого капитала в качестве стратегического фактора экономического роста. Полученные выводы имеют практическое значение для совершенствования государственной политики в сфере социальных услуг и обеспечения устойчивого экономического развития.

Ключевые слова: социальные услуги, человеческий капитал, образовательные услуги, здравоохранение, социальная защита, устойчивое экономическое развитие, инновационная экономика.

Abstract: The article provides a scientific and theoretical analysis of the role of the social services system in the formation and development of human capital. Particular attention is paid to the impact of educational, healthcare, cultural, sports, and social protection services on the population's level of knowledge, labor capacity, social activity, and innovative potential. During the research, educational

services were classified according to their functions in the formation of human capital, and their long-term socio-economic effectiveness was substantiated. In addition, it is scientifically argued that the reforms being implemented in Uzbekistan in the field of social services contribute to establishing human capital as a strategic factor of economic growth. The conclusions obtained have practical significance for improving state policy in the social services sector and ensuring sustainable economic development.

Keywords: social services, human capital, educational services, healthcare, social protection, sustainable economic development, innovative economy.

Kirish. Inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirish barqaror ijtimoiy-iqtisodiy o'sishni ta'minlashning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy taraqqiyot sur'atlari aholining bilim darajasi, sog'lomligi, kasbiy malakasi va ijtimoiy faolligi bilan uzviy bog'liqdir. Mazkur omillar esa, avvalo, ijtimoiy xizmatlar tizimi, xususan ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat, sport va ijtimoiy himoya xizmatlari orqali shakllanadi.

Ayniqsa, ta'lim xizmatlari inson kapitalining bazaviy tarkibiy qismi sifatida jamiyatning intellektual salohiyatini oshirish, innovatsion rivojlanishni ta'minlash va mehnat unumdorligini yuksaltirishda hal qiluvchi o'rin tutadi. Shu bois, ijtimoiy xizmatlarni inson kapitalini shakllantirish nuqtai nazaridan ilmiy tahlil qilish va ularni vazifalariga ko'ra tasniflash dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Olib borilgan tadqiqot natijalari ijtimoiy xizmatlar tizimi, ayniqsa ta'lim xizmatlari inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini ko'rsatdi. Tahlillar shuni tasdiqlaydiki, ta'lim xizmatlari inson hayoti davomida bosqichma-bosqich ravishda inson kapitalining jismoniy, intellektual va ijtimoiy tarkibiy qismlarini shakllantiradi.

Tadqiqot natijasida ta'lim xizmatlarini inson kapitalini shakllantirishdagi vazifalariga ko'ra maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, oliy ta'lim, kasb-hunar ta'limi hamda qo'shimcha va uzluksiz ta'lim turlariga ajratish mumkinligi aniqlandi. Mazkur tasnif ta'lim xizmatlarining inson kapitalini shakllantirishda uzluksiz va tizimli xarakterga ega ekanini ko'rsatadi.

Aniqlanishicha, maktabgacha ta'lim inson kapitalini shakllantirishning eng yuqori ijtimoiy qaytinga ega bosqichi hisoblanib, ushbu bosqichda qilingan investitsiyalar kelgusida ta'lim natijalari, mehnat unumdorligi va ijtimoiy moslashuv darajasini sezilarli oshiradi. Umumiy o'rta ta'lim esa aholining funksional savodxonligini ta'minlab, tanqidiy fikrlash, axborot bilan ishlash va raqamli ko'nikmalarni shakllantirish orqali inson kapitalining bazaviy sifat ko'rsatkichlarini mustahkamlaydi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari ijtimoiy xizmatlar tizimining inson kapitalini rivojlantirish orqali barqaror ijtimoiy-iqtisodiy o'sishni ta'minlashda strategik ahamiyatga ega ekanini tasdiqlaydi. Shulardan kelib chiqib, ta'lim xizmatlarining inson kapitalini shakllantirishdagi vazifalariga ko'ra tasniflash mumkin (1. -jadval). Ta'lim xizmatlarini bunday tasniflash inson kapitalining shakllanishi va rivojlanishi uzluksiz, bosqichma-bosqich jarayon ekanini ilmiy jihatdan asoslash imkonini beradi.

Ijtimoiy xizmatlar tizimida ta'lim xizmatlarining inson kapitalini shakllantirishiga ko'ra tasnifi

1-jadval			
№	Ta'lim xizmatlari	Asosiy mazmun va vazifasi	Ijtimoiy samarasi
1	Maktabgacha ta'lim	Bolalarning jismoniy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlaydi. Erta yoshda ta'limga qilingan sarmoya kelajakda yuqori ijtimoiy va iqtisodiy samara beradi.	Erta ta'lim investitsiyalari eng yuqori ijtimoiy daromad keltiradi.
2	Umumiy o'rta ta'lim	Barcha fuqarolarga bazaviy bilim va ko'nikmalarni berish, funksional savodxonlikni ta'minlash.	Tanqidiy fikrlash, muammoni yechish, axborot bilan ishlash, kommunikatsiya va raqamli ko'nikmalarni shakllantiradi.
3	Oliy ta'lim	Yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash, ilmiy tadqiqot va innovatsiyalarni rivojlantirish.	Mehnat unumdorligi va inson kapitali sifatini oshirib, barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi.
4	Kasb-hunar ta'limi	Mehnat bozori talablariga mos amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.	Nemis–Shveytsariya dual ta'lim modeli asosida eng samarali tizim sifatida baholanadi.
5	Qo'shimcha va uzluksiz ta'lim	Ishchi kuchi malakasini doimiy oshirish, yangi va raqamli ko'nikmalarni egallash.	Innovatsion rivojlanish va iqtisodiy o'sishning asosiy omili hisoblanadi.

Jadvalda keltirilgan tasnif ta'lim xizmatlarining inson kapitalini rivojlantirishdagi rolini bosqichma-bosqich tizim sifatida namoyon etadi. Har bir ta'lim turi muayyan yosh yoki faoliyat davrida shaxsiy, kasbiy va iqtisodiy salohiyatni oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ta'lim xizmatlari o'ziga xos jihati bilan qisqa muddatda to'g'ridan-to'g'ri pul daromadini oshirmaydi, balki uzoq muddatli strategik investitsiya xarakteriga ega.

Xulosa va takliflar

Olib borilgan tadqiqot natijalari ijtimoiy xizmatlar tizimi, xususan ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat, sport va ijtimoiy himoya xizmatlarining inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini tasdiqladi. Inson kapitali sifati va samaradorligi ushbu xizmatlarning qamrovi, sifati hamda institutsional tashkil etilishi bilan bevosita bog'liq ekani ilmiy jihatdan asoslandi. Tadqiqot jarayonida ta'lim xizmatlarining inson kapitalini shakllantirishdagi vazifalariga ko'ra tasnifi taklif etildi va mazkur tasnif ta'limning uzluksiz,

bosqichma-bosqich investitsiya jarayoni ekanini ko'rsatdi. Maktabgacha ta'limdan boshlab uzluksiz ta'limgacha bo'lgan barcha bosqichlar inson kapitalining jismoniy, intellektual va ijtimoiy tarkibiy qismlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, tibbiy xizmatlar aholining mehnat qobiliyati, hayot sifati va demografik barqarorligini ta'minlash orqali inson kapitalining sifat ko'rsatkichlarini yaxshilashi aniqlandi. Madaniyat va sport xizmatlari inson kapitalining ma'naviy va jismoniy tarkibiy qismlarini mustahkamlab, ijtimoiy faollik va ijodiy salohiyatni oshirishga xizmat qiladi. Ijtimoiy himoya xizmatlari esa zaif ijtimoiy guruhlarni qo'llab-quvvatlash orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlab, iqtisodiy tavakkalchiliklarni yumshatishda muhim institutsional rol o'ynaydi.

Yuqoridagi xulosalar asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi:

1. Ijtimoiy xizmatlarni inson kapitalini rivojlantirishga yo'naltirilgan strategik institut sifatida davlat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilash zarur.
2. Ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlarida raqamli va yashil texnologiyalarni keng joriy etish orqali xizmatlar sifatini oshirish va inson kapitalining raqobatbardoshligini ta'minlash maqsadga muvofiq.
3. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy xizmatlar sohasiga investitsiyalarni jalb qilish va xizmatlar qamrovini kengaytirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, ijtimoiy xizmatlarni tizimli ravishda rivojlantirish inson kapitalini sifat jihatdan oshirish orqali milliy iqtisodiyotning barqaror va innovatsion rivojlanishi uchun mustahkam asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Becker, G. S. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. 3rd Edition. Chicago: University of Chicago Press.
2. Schultz, T. W. (1961). Investment in Human Capital. *The American Economic Review*, 51(1), 1–17.
3. Sen, A. (1999). *Development as Freedom*. Oxford: Oxford University Press.
4. Grossman, M. (1972). On the Concept of Health Capital and the Demand for Health. *Journal of Political Economy*, 80(2), 223–255.
5. Weil, D. N. (2007). Accounting for the Effect of Health on Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*, 122(3), 1265–1306.
6. Barr, N. (2012). *The Economics of the Welfare State*. 5th Edition. Oxford: Oxford University Press.
7. Esping-Andersen, G. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Princeton: Princeton University Press.
8. Titmuss, R. M. (1974). *Social Policy: An Introduction*. London: Allen & Unwin.

9. Lindert, P. H. (2004). *Growing Public: Social Spending and Economic Growth since the Eighteenth Century*. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Throsby, D. (2001). *Economics and Culture*. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Florida, R. (2002). *The Rise of the Creative Class*. New York: Basic Books.
12. Frey, B. S. (2008). *Arts & Economics: Analysis & Cultural Policy*. Berlin: Springer.
13. World Bank. (2020). *Human Capital Index 2020 Update*. Washington, DC: World Bank Group.
14. World Bank. (2019). *World Development Report 2019: The Changing Nature of Work*. Washington, DC: World Bank.
15. United Nations Development Programme (UNDP). (2022). *Human Development Report 2022*. New York: UNDP.
16. OECD. (2018). *Social Protection and Social Services in Developing Countries*. Paris: OECD Publishing.
17. Malofeev, I. V. (2010). *Sotsialnye uslugi kak institut sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya*. Moskva: Nauka.
18. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2017). **“Harakatlar strategiyasi to'g'risida”** (PF-4947). Toshkent.

АКТУАЛЬНЫЕ ЗАДАЧИ ЗЕЛЕНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ: ЭНЕРГИЯ, ОТХОДЫ И КЛИМАТИЧЕСКАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ

Erdonov Muhammadamin Erdon o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
“Real iqtisodiyot” kafedrası, PhD

Email: erdonovmuhammad@gmail.com

Abstract. The thesis analyzes urgent tasks of green transformation related to energy efficiency, waste management, rational water use and climate resilience. The research shows that these directions should not be treated separately, because they form an integrated system of environmental and economic stability. Attention is given to the role of modern technologies, infrastructure policy and institutional coordination in reducing ecological pressure and increasing resource productivity.
Keywords: green transformation, energy efficiency, waste, water resources, climate risks, infrastructure

Аннотация. В тезисе анализируются актуальные задачи зеленой трансформации, связанные с энергоэффективностью, управлением отходами, рациональным использованием воды и климатической устойчивостью. Показано, что эти направления нельзя рассматривать отдельно, поскольку они формируют единую систему экологической и экономической стабильности. Особое внимание уделено современным технологиям, инфраструктурной политике и институциональной координации.

M.A. Alimamatova	Organizational mechanisms of the transition of service enterprises to the digital economy in uzbekistan	118
Н.Б.Рузиева	«Путь к «зеленой» трансформации: Совершенствование государственных и региональных стратегий на примере Узбекистана»	121
M.V.Isroilova	Barqaror rivojlanish konsepsiyasi asosida o‘zbekiston respublikasi sanatoriya-kurort tashkilotlar kompleksini transformatsiya yo‘nalishlari	124
M.E.Erdonov	Yashil transformatsiyada energiya samaradorligi, chiqindilar va suv resurslari muammolarini hal etish yo‘llari	128
Д.Абдуллаева	Оценка эффективности предприятий строительных услуг: интеграция показателя индивидуальной рентабельности и GAP-анализа	131
M.E.Erdonov	Iqlim xatarlarini boshqarish va yashil infratuzilmani rivojlantirishning ustuvor yechimlari	134
F.Shanazarov	Inson kapitalini rivojlantirishda ta’lim va ijtimoiy xizmatlar integratsiyasi	137
M.E.Erdonov	Актуальные задачи зеленой трансформации: энергия, отходы и климатическая устойчивость	141
A.A.Shermatov	Yashil iqtisodiyotning innovatsion, investitsion va institutsional mexanizmlarini rivojlantirish masalalari	144
З. И.Абдуллаева С.Ашуров	Международная торговля и её влияние на производство	151
Sh.N.Mirzayeva	Sanoat korxonalarida chiqindilarni kamaytirishning innovatsion yechimlari	153
A.I.Asrorov	Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlatning roli	158
Sh.N.Mirzayeva	Yashil transformatsiyada ekologik ta’lim va aholining ekologik madaniyatini oshirish masalalari	161
V.A.Fozilov	Xizmatlar sohasini rivojlantirish orqali iqtisodiy o‘sish va bandlikni rag‘batlantirish masalalari	165
Sh.N.Mirzayeva	Xizmat ko‘rsatish sohasida faoliyat yurituvchi xotin-qizlar tadbirkorligida ekologik muammolar va ularning yechimlari	170

“BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL TRANSFORMATSIYANING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI”

**xalqaro ilmiy-amaliy anjuman
MATERIALLARI TO‘PLAMI**

**2026-yil 25-may
II-qism**

ISBN: 978-9910-702-99-0

4174

«TURON NASHR» nashriyoti
100129. O‘zbekiston Respublikasi
Samarqand viloyati, Samarqand shahri,
Xo‘ja Ahror Valiy ko‘chasi, 37-uy.
Tasdiqnoma: № 4174 (22.09.2020-y.)

Nashriyot muharriri:
M.Roziqova

Musahhih:
F.Tohirova

Bosishga 04.06.2026-yilda ruxsat etildi.
Qog‘oz bichimi 210×297 1/16.
«Times New Roman» garniturası.
Shartli bosma tobog‘i 29,75.
Adadi 50 nusxa. Buyurtma raqami: N-33

«NAVRO‘Z POLIGRAF» MCHJ matbaa
bo‘limida chop etildi.
Tasdiqnoma: 374736 29.08.2024-yil.
Samarqand shahri, X.Abdullayev ko‘chasi, 63-uy.